

ABDULLA ORIPOV SHE'RIYATIDA VATAN MAVZUSI IFODASI

Ochilova Marhabo

GulDU, O'zbek filologiyasi yo'nalishi talabasi

Fayzullayeva O

Ilmiy rahbar: prof.

Annotatsiya: *Mazkur maqolada O'zbekiston xalq shoiri Abdulla Oripov ijodida vatan mavzusining badiiy ifodalanishi tahlil qilinadi. Shoirning turli she'rlaridagi vatanparvarlik g'oyalari, milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotira, ma'naviy qadriyatlar va ona yurt dan faxrlanish tuyg'usi aks etgan she'rlar tahlil qilingan. Shoir she'rlari xossalari va unda tasvir vositalarining qo'llanilishi masalasiga ham e'tibor qaratilgan.*

Kalit so'zlar: *lirika, vatan mavzusi, vatanparvarlik talqinlari, lirik qahramon, poetik obraz, tarixiy xotira konsepti, she'r unsurlari, badiiyat, tasvir vositalari va h.k.*

Adabiyot inson qalbidagi eng nozik tuyg'ularni ifodalash vositasi bo'lib, u orqali xalqning kechmishi, buguni va ertangi orzulari aks ettiriladi. Ayniqsa, Vatan mavzusi o'zbek she'riyatida doim muhim o'rin egallab kelgan. Bu mavzu asrlar davomida Alisher Navoiydan tortib, Abdulla Oripov kabi zamonaviy shoirlar ijodida davom etmoqda. Abdulla Oripov – o'zbek xalqining dardini, orzu-umidini kuylagan va she'riyatda mujassam etgan, vatanparvarlik mavzusiga alohida e'tibor bilan yondashgan ijodkorlardan biridir.

Ushbu she'riyatda Vatan – muqaddas tushuncha sifatida tasvirlanadi.

Abdulla Oripov uchun vatan – bu oddiy geografik tushuncha emas, balki muqaddaslik darajasidagi tuyg'u. Shoir uni ona siymosiga tenglashtiradi, yurakdagi eng ulug' tuyg'u sifatida tasvirlaydi. U Vatanni hayotning ma'nosi, inson sha'nining asosiy mezonini sifatida ko'radi. Buning ifodasini shoirning mashhur "O'zbekiston" she'rida yaqqol ko'rish mumkin:

Asrlarning silsilasida

Boqiy turgay koshonang sening.

Ulug' bashar oilasida

Mangu yorug' peshonang sening.

Mangu yorug' maskanim manim,

O'zbekiston, Vatanim manim.

Shoir yana bir she'rida o'zbek millatining shonu shuhrati, g'ururini yuqori darajada ko'radi, o'z elatini ulug'laydi:

Sen borsan – bor yurakda or, O'zbekim,

Sen yo'qsan – yo'q yurakda zor, O'zbekim.

Sen bilan topganim faxr-u iftixor,

Sen bilan bor mening nomim, O'zbekim.

Ushbu misralar Abdulla Oripov kashf etgan lirik qahramonning Vatan bilan bog'liq hislarini, milliy g'ururini, ona yurtidan ajralmaslik niyatini ifodalaydi. Shoir Vatani xalqi, tili, tarixi, madaniyati bilan uyg'un holda ko'radi.

Vatanparvarlik – ruhiy kuch manbai sifatida gavalantiriladi.

Shoir she'riyatida vatanparvarlik – bu oddiy muhabbat emas, balki har bir insonning, xususan, poetic obrazning ongli, fidoyiligi, burchi sifatida talqin etiladi. Shoirning “Vatan seni yaxshi ko'raman” she'rida lirik qahramonning Vatan sevgisi ma'naviy tozalik, halollik va sadoqat bilan bog'lanadi:

Seni yaxshi ko'raman, Vatan,
Ko'nglimdek beg'ubor, musaffo.
Yolg'onlardan hazar qilganday,
Yomonlardan yuragim to'la nafrat.

Bu yerda shoir Vatanni sevishni insoniy fazilatlar bilan bog'laydi. Yolg'on, yovuzlik va bepisandlik – Vatanning dushmanlari sifatida talqin etiladi. Shoir fikricha, haqiqiy vatanparvarlik – bu nafaqat so'z, balki harakat, fidokorlik va e'tiqoddir.

Yana bir she'rida tarixiy xotira va milliy o'zlik ifodasi ham o'zgacha,

Abdulla Oripov vatanparvarlikni tarix bilan uzviy bog'laydi. Shoirning bir qator she'rlarida Amir Temur, Alpomish, Ulug'bek kabi tarixiy shaxslar talmeh san'ati vositasida ifodalanadi. Ular orqali yosh avlodga tarixni unutmazlik, o'tmishdan saboq olish g'oyasini singdiradi.

Bu Vatan – Amir Temur yurti,
Bobom yurgan yo'llar to'la shon.
Men sen bilan faxrlanaman har on,
Sen uchun yondim, Vatan, yon!

Bu satrlarda shoir vatanni ulug'lar orqali yuksaltiradi. Vatan haqida so'z yuritarkan, shoir uning boy tarixini tilga olib, milliy g'ururni mustahkamlaydi.

Vatan – e'tiqod va burch timsoli sifatida ham aks ettirilgan.

Oripov Vatanni sevishni faqat his-tuyg'u darajasida emas, balki har bir fuqaroning ma'naviy e'tiqodi va burchi sifatida tasvirlaydi:

Ko'nglimda yurt muhabbati – dinim,
U mening eng ulug' e'tiqodim.

Bu misralar orqali shoir Vatanni sevish dinga teng e'tiqod darajasida bo'lishi kerakligini uqtiradi. Shu tufayli har bir o'zbek farzandining yurt oldidagi mas'uliyati yuksak mahorat va takrorlanmas badiiy obrazlar orqali ifodalanadi.

Abdulla Oripov she'riyatida vatan mavzusi g'oyat chuqur, falsafiy va badiiy yuksaklikda talqin etilgan. Shoir uchun vatan – bu or-nomus, tarix, e'tiqod, xalq va ma'naviyatning uyg'unlashgan timsolidir.

Vatanlar, Vatanlar, mayli, gullasin,
Bog' unsin mangulik muzda ham, ammo,
Yurtim, seni faqat boyliklaring chun
Sevgan farzand bo'lsa, kechirma aslo!

Ijodkor Vatanni lirik qahramonning eng toza va sof kechinmalari sifatida aks ettiradi. She'rdak aks ettirilayotgan poetik obrazning his-tuyg'ulari ifodasi uchun shoir badiiy tasvir vositalari, xususan, badiiy san'atlar va ko'chimlardan ham mahorat bilan foydalanadi.

Uning ijodi bugungi avlodga nafaqat estetik zavq, balki vatanparvarlik, fidoyilik, halollik kabi yuksak insoniy fazilatlarni singdirishda muhim manba bo'la oladi. Abdulla Oripovning she'rlari har doim yuraklarga ruh bag'ishlab, Ona yurtidan faxrlanish tuyg'usini mustahkamlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Oripov A. Tanlangan asarlar. 1–2 jildlar. – Toshkent: Sharq , 2010.
2. G'afurov B. Abdulla Oripov she'riyati. – Toshkent: Fan, 2005.
3. Rahimov S. O'zbek adabiyotida vatanparvarlik. – Toshkent: O'zRFA nashriyoti, 2015.
4. Sobirov N. She'riyatda vatan obrazining badiiy talqini. – Toshkent, 2017.
5. Mamatkulov, M., & Fayzullayeva, O. (2024). Expression Of Symbols And Allegorical Images In Lyric Cycles. Modern Science and Research, 3(1), 1-7.
6. Kholbekovna, F. O. (2021). THE ISSUE OF ARTISTIC IDEA IN POETRY. European Scholar Journal, 2 (4), 233-236.
7. Fayzullayeva, O. (2022). General Typological Characteristics Of Lyric Cycles. Science and innovation, 1(B5), 231-236.
8. Fayzullayeva, O. (2024). THE ISSUE OF FORM AND CONTENT IN LYRIC CYCLES. Евразийский журнал технологий и инноваций, 2(1), 55-60.
9. Xolbekovna, F. O. (2021). POETICS OF UZBEK CYCLE SONNETS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(6), 394-402.
10. Fayzullayeva, O. X. (2020). Diversity in writing Uzbek sonnets. Theoretical & Applied Science,(4), 627-633.